

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 1205
Warszawa, 21 marca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Prawo o prokuraturze.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Zbigniewa Boguckiego.

(-) Andrzej Adamczyk; (-) Waldemar Andzel; (-) Dorota Arciszewska-Mielewczyk; (-) Jan Krzysztof Ardanowski; (-) Anna Baluch; (-) Barbara Bartuś; (-) Mariusz Błaszczak; (-) Zbigniew Bogucki; (-) Joanna Borowiak; (-) Kazimierz Bogusław Choma; (-) Michał Cieślak; (-) Witold Wojciech Czarnecki; (-) Przemysław Czarnek; (-) Przemysław Drabek; (-) Elżbieta Duda; (-) Anna Gembicka; (-) Szymon Giżyński; (-) Mariusz Gosek; (-) Czesław Hoc; (-) Mariusz Kałużny; (-) Fryderyk Sylwester Kapinos; (-) Wiesław Krajewski; (-) Leonard Krasulski; (-) Andrzej Kryj; (-) Władysław Kurowski; (-) Zbigniew Krzysztof Kuźmiuk; (-) Anna Kwiecień; (-) Ewa Leniart; (-) Joanna Lichocka; (-) Krzysztof Lipiec; (-) Sebastian Łukaszewicz; (-) Jerzy Materna; (-) Anna Milczanowska; (-) Jan Mosiński; (-) Michał Moskał; (-) Marcin Porzucek; (-) Urszula Rusecka; (-) Jarosław Sachajko; (-) Kazimierz Smoliński; (-) Dariusz Stefaniuk; (-) Marek Suski; (-) Krzysztof Szczucki; (-) Ryszard Terlecki; (-) Włodzimierz Tomaszewski; (-) Jan Warzecha; (-) Rafał Weber; (-) Agata Wojtysek; (-) Michał Wójcik.

U S T A W A
z dnia ...
o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego
oraz ustawy - Prawo o prokuraturze

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 46) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 87 otrzymuje brzmienie:

„Art. 87. § 1. Strona inna niż oskarżony oraz osoba niebędąca stroną postępowania ma prawo do ustanowienia pełnomocnika i jego obecności na każdym etapie postępowania z jej udziałem.

§ 2. Osoba prowadząca czynność, która uniemożliwi obecność pełnomocnika strony innej niż oskarżony albo osoby niebędącej stroną postępowania zostaje wyłączona z mocy prawa ze sprawy, której czynność dotyczy.”;

2) w art. 117a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do pełnomocnika osoby niebędącej stroną, o której mowa w art. 87 § 1.”;

3) w art. 147:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przesłuchanie świadka lub biegłego utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, gdy:

- 1) zachodzi niebezpieczeństwo, że przesłuchanie tej osoby nie będzie możliwe w dalszym postępowaniu;
- 2) przesłuchanie następuje w trybie określonym w art. 396;
- 3) został złożony wniosek przez uczestnika czynności.”,

b) § 2b otrzymuje brzmienie:

„§ 2b. Przebieg rozprawy utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, chyba że jest to niemożliwe ze względów technicznych. Każdy uczestnik

rozprawy ma prawo utrzymywać dźwięk i obraz za pomocą własnych urządzeń rejestrujących. Zabronione jest publikowanie materiałów utrwalonych zgodnie ze zdaniem drugim.”;

c) po § 2c dodaje się § 2d w brzmieniu:

„§ 2d. W przypadku określonym w pkt 3 w razie braku możliwości technicznych rejestracji obrazu i dźwięku, czynność musi być odroczone do czasu zapewnienia rejestracji obrazu i dźwięku.”;

4) art. 393a otrzymuje brzmienie:

„Art. 393a. W warunkach określonych w art. 389 § 1 i 3, art. 391 § 1 i 2, art. 392 i art. 393 wolno również odczytywać lub odtwarzać zapisy, o których mowa w art. 145 § 1 i art. 147 § 1-2a i § 2b zdanie pierwsze.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2024 r. poz. 390) w art. 137 po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Prokurator, który uniemożliwi obecność pełnomocnika strony innej niż oskarżony albo osoby niebędącej stroną postępowania zostaje wyłączony z mocy prawa ze sprawy, której ta czynność dotyczy.”.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E

I. Wstęp

Celem niniejszego projektu ustawy jest jednoznaczne zagwarantowanie prawa osoby niebędącej stroną postępowania, w szczególności świadka do obecności pełnomocnika w postępowaniu karnym oraz eliminacja praktyki arbitralnego niedopuszczania pełnomocnika przez organy ścigania, a także umożliwienie utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk. Obecne przepisy Kodeksu postępowania karnego pozwalają prokuratorowi na ograniczenie tego prawa – obecności pełnomocnika, co prowadzi do nadużyć i podważa zasady rzetelnego procesu.

Ostatnie wydarzenia wskazują na konieczność natychmiastowego uregulowania tej kwestii. W sytuacji, w której osoba niebędąca stroną postępowania, w szczególności świadkowie są przesłuchiwać bez możliwości skorzystania z pomocy prawnej, dochodzi do zachwiania równowagi procesowej, co sprzyja nadużyciom oraz zwiększa ryzyko manipulacji świadkami przez organy ścigania. Takie działania prowadzą do obniżenia standardów ochrony praw obywateli i tworzą atmosferę strachu przed instytucjami wymiaru sprawiedliwości. Utrwalenie przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk ma na celu zwiększenie transparentności postępowania oraz wykluczenie wszelkich możliwych nadużyć organów ścigania.

II. Problem do rozwiązania

Obecny stan prawny pozwala prokuratorowi na odmowę udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną, głównie świadka, co może prowadzić do:

1. Nadużyć w stosunku do świadków, zwłaszcza w sprawach o charakterze politycznym i medialnym.
2. Utraty zaufania obywateli do organów ścigania.
3. Naruszenia podstawowych zasad demokratycznego państwa prawa, takich jak prawo do obrony i rzetelnego procesu.
4. Możliwości wywierania presji na świadków, którzy nie posiadają odpowiedniego przygotowania prawnego, aby bronić się przed nieuczciwymi praktykami przesłuchujących.

5. Podważenia zasad bezstronności wymiaru sprawiedliwości, które powinny gwarantować równe prawa wszystkim uczestnikom postępowania.

III. Standardy międzynarodowe

Prawo do obecności pełnomocnika na etapie przesłuchań świadka funkcjonuje w wielu krajach europejskich, m.in. w Niemczech, Francji i Hiszpanii. Polska, jako członek Unii Europejskiej, powinna dążyć do harmonizacji przepisów, aby zapewnić równe prawa wszystkim uczestnikom postępowania. Brak jednoznacznych gwarancji w tym zakresie stawia nasz kraj w gronie państw, gdzie prawa obywateli są ograniczane w sposób uznaniowy, co nie licuje z zasadami demokratycznego państwa prawa.

IV. Skutki braku regulacji

Jeśli omawiane przepisy nie zostaną zmienione, należy liczyć się z następującymi konsekwencjami:

1. **Dalsze naruszenia praw obywateli** – brak gwarancji obecności pełnomocnika oraz uniemożliwienie utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk sprzyja stosowaniu praktyk zastraszania świadków.
2. **Wzrost nieufności wobec organów ścigania** – społeczeństwo odbiera działania prokuratury jako stronnicze i motywowane politycznie.
3. **Ryzyko błędnych decyzji procesowych** – zeznania uzyskane w warunkach ograniczenia prawa do pełnomocnika oraz przy braku możliwości utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk mogą prowadzić do fałszywych oskarżeń.
4. **Niezgodność z międzynarodowymi standardami praworządności** – Polska może stać się obiektem krytyki ze strony instytucji europejskich.

V. Konsekwencje wprowadzenia ustawy

1. **Wzmocnienie ochrony praw obywateli** – osoby niebędącej stroną, w szczególności świadkowie nie będą już pozbawiani prawa do korzystania z pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Możliwe będzie również utrwalenie zapisu przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk co zwiększy transparentność przeprowadzanej czynności.

2. **Eliminacja nadużyć prokuratorskich** – organy ścigania nie będą mogły arbitralnie odmawiać obecności pełnomocnika oraz utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.
3. **Podniesienie standardów wymiaru sprawiedliwości** – polski system prawny zbliży się do europejskich standardów ochrony praw człowieka.
4. **Lepsza kontrola prokuratorskich decyzji** – dzięki wyraźnym przepisom eliminującym uznaniowość, obywatele będą mieli większą ochronę przed nieuzasadnioną ingerencją państwa w ich prawa.

VI. Koszty wdrożenia

Ustawa nie generuje kosztów dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego ponieważ nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych. Wprowadzenie odpowiedzialności dla prokuratorów w postaci wyłączenia ich z mocy prawa ze sprawy, w której dopuścili się czynu polegającego na uniemożliwieniu obecności pełnomocnika strony innej niż oskarżony albo osoby niebędącej stroną postępowania w sprawie, której ta czynność (uniemożliwienie udziału pełnomocnika) dotyczy może jedynie poprawić jakość funkcjonowania organów ścigania bez dodatkowego obciążenia finansowego.

VII. Podsumowanie

Projektowana ustawa stanowi krok w kierunku wzmocnienia praw obywatelskich i eliminacji archaicznych, opresyjnych regulacji, które umożliwiają organom ścigania stosowanie selektywnej i nieuzasadnionej ingerencji w prawa świadków. Wobec braku realnych przeszkód prawnych i finansowych jej przyjęcie powinno być priorytetem dla wszystkich sił politycznych szanujących zasady demokratycznego państwa prawa.

Podjęcie działań w tym zakresie jest niezbędne, aby Polska nie była państwem, w którym obywatele są pozbawiani fundamentalnych praw procesowych na mocy decyzji prokuratorów. Nasze społeczeństwo zasługuje na równe traktowanie wobec prawa i pełną ochronę swoich podstawowych wolności.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie 14 dni po dniu ogłoszenia.

Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej. Projekt nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowana ustawa nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projektowana ustawa nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR) projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Prawo o prokuraturze

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Zbigniew Bogucki

I. Część wstępna

[1] Zwięźły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Celem projektu ustawy jest jednoznaczne zagwarantowanie prawa osoby niebędącej stroną postępowania, w szczególności świadka do obecności pełnomocnika w postępowaniu karnym oraz eliminacja praktyki arbitralnego niedopuszczania pełnomocnika przez organy ścigania, a także umożliwienie utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk. Obecne przepisy Kodeksu postępowania karnego pozwalają prokuratorowi na ograniczenie tego prawa – obecności pełnomocnika, co prowadzi do nadużyć i podważa zasady rzetelnego procesu. W sytuacji, w której osoba niebędąca stroną postępowania, w szczególności świadkowie są przesłuchiwani bez możliwości skorzystania z pomocy prawnej, dochodzi do zachwiania równowagi procesowej, co sprzyja nadużyciom oraz zwiększa ryzyko manipulacji świadkami przez organy ścigania. Takie działania prowadzą do obniżenia standardów ochrony praw obywateli i tworzą atmosferę strachu przed instytucjami wymiaru sprawiedliwości. Utrwalenie przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk ma na celu zwiększenie transparentności postępowania oraz wykluczenie wszelkich możliwych nadużyć organów ścigania.

Obecny stan prawny pozwala prokuratorowi na odmowę udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną, głównie świadka, co może prowadzić do:

1. Nadużyć w stosunku do świadków, zwłaszcza w sprawach o charakterze politycznym i medialnym.
2. Utraty zaufania obywateli do organów ścigania.

3. Naruszenia podstawowych zasad demokratycznego państwa prawa, takich jak prawo do obrony i rzetelnego procesu.
4. Możliwości wywierania presji na świadków, którzy nie posiadają odpowiedniego przygotowania prawnego, aby bronić się przed nieuczciwymi praktykami przesłuchujących.
5. Podważenia zasad bezstronności wymiaru sprawiedliwości, które powinny gwarantować równe prawa wszystkim uczestnikom postępowania.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

➤ Nie

Nie brano pod uwagę rozwiązań alternatywnych, gdyż cel który ma być osiągnięty jest możliwy jedynie poprzez zaproponowaną inicjatywę ustawodawczą.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy jest spójny systemowo i terminologicznie.

Projekt ustawy jest zgodny z Konstytucją RP wraz z konstytucyjnym standardem ochrony wolności i praw. Brak jednoznacznych gwarancji w tym zakresie stawia nasz kraj w gronie państw, gdzie prawa obywateli są ograniczane w sposób uznaniowy, co nie licuje z zasadami demokratycznego państwa prawa. Wejście w życie proponowanych przepisów może przyczynić się do wzmocnienia ochrony praw obywateli będących uczestnikami postępowań karnych, wzrostu zaufania wobec organów ścigania, zmniejszenia ryzyka błędnych decyzji procesowych

Projekt ustawy jest zgodny z prawem międzynarodowym oraz nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Prawo do obecności pełnomocnika na etapie przesłuchań świadka funkcjonuje w wielu krajach europejskich, m.in. w Niemczech, Francji i Hiszpanii. Polska, jako członek Unii Europejskiej, powinna dążyć do harmonizacji przepisów, aby zapewnić równe prawa wszystkim uczestnikom postępowania

Projektowana ustawa stanowi krok w kierunku wzmocnienia praw obywatelskich i eliminacji archaicznych, opresyjnych regulacji, które umożliwiają organom ścigania stosowanie selektywnej i nieuzasadnionej ingerencji w prawa świadków. Podjęcie działań zaproponowanych w projekcie ustawy jest niezbędne, aby Polska nie była państwem, w którym obywatele są pozbawiani fundamentalnych praw procesowych na mocy decyzji prokuratorów.

Proponowany 14-dniowy termin wejścia w życie ustawy jest w pełni uzasadniony i odpowiedni z uwagi na potrzebę przyjęcia proponowanych zmian.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Eliminacja nadużyć prokuratorskich – organy ścigania nie będą mogły arbitralnie odmawiać obecności pełnomocnika oraz utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.

Podniesienie standardów wymiaru sprawiedliwości – polski system prawny zbliży się do europejskich standardów ochrony praw człowieka.

Lepsza kontrola prokuratorskich decyzji – dzięki wyraźnym przepisom eliminującym uznaniowość, obywatele będą mieli większą ochronę przed nieuzasadnioną ingerencją państwa w ich prawa.

Usunięcie niezgodności z międzynarodowymi standardami praworządności

Wprowadzenie odpowiedzialności dla prokuratorów w postaci wyłączenia ich z mocy prawa ze sprawy, w której dopuścili się czynu polegającego na uniemożliwieniu obecności pełnomocnika strony innej niż oskarżony albo osoby niebędącej stroną postępowania w sprawie, której ta czynność (uniemożliwienie udziału pełnomocnika) dotyczy może jedynie poprawić jakość funkcjonowania organów ścigania

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projekt nie wywołuje skutków gospodarczych i nie ma wpływu na mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (MŚP). Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Projektowana ustawa nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projektowana ustawa nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ Nie

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

Warszawa, 4 kwietnia 2025 r.

BEOS-WPEiM-554/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SPS - III. OZŁ. 64.7. 2025
Data wpływu 04. 04. 2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu
ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy –
Prawo o prokuraturze (przedstawiciel wnioskodawców:
poseł Zbigniew Bogucki)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt zmierza do znowelizowania ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46 i 304; dalej: „k.p.k.”) oraz ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390, ze zm.; dalej: „Prawo o prokuraturze”).

Zgodnie z projektowanymi zmianami w k.p.k.:

- osoba niebędąca stroną postępowania miałaby mieć prawo do ustanowienia pełnomocnika i jego obecności na każdym etapie postępowania z jej udziałem. Osoba prowadząca czynność, która uniemożliwi obecność takiego pełnomocnika, miałaby zostać wyłączona z mocy prawa ze sprawy, której czynność dotyczy (art. 1 pkt 1 projektu, zmierzający do znowelizowania art. 87 k.p.k.);
- przesłuchanie świadka lub biegłego miałoby podlegać utrwaleniu za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, m.in. gdy został złożony taki wniosek przez uczestnika czynności (art. 1 pkt 3 lit. a projektu, zmierzający do znowelizowania art. 147 § 2 k.p.k.); w razie braku możliwości technicznych rejestracji obrazu i dźwięku w takim przypadku czynność miałaby być odroczone do czasu zapewnienia rejestracji obrazu i dźwięku (art. 1 pkt 3 lit. c projektu, zmierzający do dodania § 2d do art. 147 k.p.k., przy założeniu, że w projektowanym przepisie chodzi o odniesienie do pkt 3 w art. 147 § 2 k.p.k.);
- każdy uczestnik rozprawy miałby być uprawniony do utrwalania dźwięku i obrazu za pomocą własnych urządzeń rejestrujących. Publikowanie

materiałów utrwalonych w ten sposób miałyby jednak być zakazane (art. 1 pkt 3 lit. b projektu, zmierzający do znowelizowania art. 147 § 2b k.p.k.);

W zakresie Prawa o prokuraturze wnioskodawcy proponują, aby prokurator, który uniemożliwi obecność pełnomocnika strony innej niż oskarżony albo osoby niebędącej stroną postępowania, był wyłączony z mocy prawa ze sprawy, której ta czynność dotyczy (art. 2 projektu, zmierzający do dodania § 5 do art. 137 Prawa o prokuraturze).

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Oceny projektu należy dokonać z uwzględnieniem:

- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, s. 1, dalej: „RODO”);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 6.11.2013, s. 1, dalej: „dyrektywa 2013/48/UE”).

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1. Zgodnie z art. 4 RODO

- „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej. Możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, m.in. na podstawie czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość tej osoby;
- „przetwarzanie” oznacza operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, w tym m.in. zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, przeglądanie.

W świetle powyższych definicji cechy identyfikacyjne, w szczególności takie jak wizerunek i głos, stanowią dane osobowe, a ich utrwalanie jako dźwięku i obrazu za pomocą własnych urządzeń rejestrujących przez uczestników rozprawy w celu późniejszego wykorzystania stanowi przetwarzanie tych danych.

Art. 6 RODO określa przypadki, w których przetwarzanie danych osobowych jest dopuszczalne, a wśród nich przetwarzanie, które jest niezbędne do celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów realizowanych przez administratora lub przez stronę trzecią, z wyjątkiem sytuacji, w których nadrzędny charakter wobec tych interesów mają interesy lub podstawowe prawa i wolności osoby, której dane dotyczą, wymagające ochrony danych osobowych, w szczególności gdy osoba, której dane dotyczą, jest dzieckiem (art. 6 ust. 1 lit. f RODO). Oceniając w świetle tego przepisu projektowany art. 147 § 2b k.p.k., należy zwrócić uwagę, że wnioskodawcy nie wskazali motywów tej zmiany. W uzasadnieniu wskazano co prawda, że „utrwalenie przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk ma na celu zwiększenie transparentności postępowania oraz wykluczenie wszelkich możliwych nadużyć organów ścigania”, że „zeznania uzyskane [...] przy braku możliwości utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk mogą prowadzić do fałszywych oskarżeń” oraz że „organy ścigania nie będą mogły arbitralnie odmawiać [...] utrwalenia przesłuchania świadka lub biegłego za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk”. Te fragmenty uzasadnienia odnoszą się jednak do projektowanego art. 147 § 2 k.p.k., nie zaś art. 147 § 2b k.p.k.

Jeżeli więc chodzi o utrwalanie przebiegu rozprawy przez jej uczestników, wnioskodawcy nie wyjaśnili, czemu ma służyć proponowana zmiana w tym zakresie. Prócz ogólnie rozumianej „transparentności” rozprawy, jak się wydaje, taka regulacja w szczególności może służyć realizacji celów procesowych strony, np. złożeniu wniosku o sprostowanie protokołu¹, wykazaniu wadliwości procedowania w pierwszej instancji czy zaskarżeniu orzeczenia², a także szczegółowemu odtworzeniu argumentacji i zeznań. Należy przy tym zaznaczyć, że obecnie, zgodnie z art. 358 k.p.k., jeżeli nie przemawia przeciw temu względ na prawidłowość postępowania, sąd na wniosek strony wyraża zgodę na utrwalenie przez nią przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. Wnioskodawcy powinni wskazać w uzasadnieniu, nie tylko cele, jakie ma realizować projektowany art. 147 § 2b k.p.k., ale również, dlaczego rozwiązanie zawarte w art. 358 k.p.k. jest z tego punktu widzenia niewystarczające. W szczególności wyjaśnienia wymaga, dlaczego wnioskodawcy uważają, że konieczne jest prawo do rejestracji nie tylko dźwięku, ale i obrazu, i dlaczego powinno ono przysługiwać nie tylko stronie, ale wszystkim uczestnikom rozprawy. Brak uzasadnienia w tym zakresie uniemożliwia ocenę, czy projektowane poszerzenie zakresu zezwolenia na przetwarzanie danych osobowych jest rzeczywiście niezbędne do celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów realizowanych przez

¹ Por. podobnie w odniesieniu do art. 358 k.p.k. P. Rogoziński [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. S. Steinborn, LEX/el. 2016.

² Por. w odniesieniu do art. 358 k.p.k. T. Grzegorzczuk [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1-467. Komentarz*, Warszawa 2014.

administratora lub przez stronę trzecią, a także, czy nadrzędnego charakteru wobec tych interesów nie mają interesy lub podstawowe prawa i wolności osoby, której dane dotyczą (czego wymaga art. 6 ust. 1 lit. f RODO). W konsekwencji proponowany art. 147 § 2b k.p.k. może zostać uznany za niezgodny z art. 6 ust. 1 lit. f RODO.

3.2. Dyrektywa 2013/48/UE przewiduje prawo dostępu do adwokata w postępowaniu karnym, jednak uprawnienie to jest gwarantowane na mocy art. 3 tej dyrektywy jedynie podejrzanym i oskarżonym, zaś na mocy art. 10 – osobom podlegającym europejskiemu nakazowi aresztowania. Dyrektywa ta nie obejmuje więc materii objętej projektem ustawy.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Prawo o prokuraturze jest objęty zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

Proponowany art. 147 § 2b k.p.k. (art. 1 pkt 3 lit. b projektu) może zostać uznany za niezgodny z art. 6 ust. 1 lit. f RODO.

W pozostałym zakresie projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Marek Jaśkowski
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik
/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 4 kwietnia 2025 r.

BEOS-WPEiM-555/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-III. 020. 64. 8. 2025

Data wpływu 04. 04. 2025

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Prawo o prokuraturze (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Zbigniew Bogucki) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt zmierza do znowelizowania ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46 i 304; dalej: „k.p.k.”) oraz ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390, ze zm.; dalej: „Prawo o prokuraturze”).

Zgodnie z projektowanymi zmianami w k.p.k.:

- strona inna niż oskarżony oraz osoba niebędąca stroną postępowania miałyby mieć prawo do ustanowienia pełnomocnika i jego obecności na każdym etapie postępowania z jej udziałem. Osoba prowadząca czynność, która uniemożliwi obecność takiego pełnomocnika, miałyby zostać wyłączona z mocy prawa ze sprawy, której czynność dotyczy (art. 1 pkt 1 projektu, zmierzający do znowelizowania art. 87 k.p.k.);
- przesłuchanie świadka lub biegłego miałyby podlegać utrwaleniu za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, m.in. gdy został złożony taki wniosek przez uczestnika czynności (art. 1 pkt 3 lit. a projektu, zmierzający do znowelizowania art. 147 § 2 k.p.k.); w razie braku możliwości technicznych rejestracji obrazu i dźwięku w takim przypadku czynność miałyby być odroczone do czasu zapewnienia rejestracji obrazu i dźwięku (art. 1 pkt 3 lit. c projektu, zmierzający do dodania § 2d do art. 147 k.p.k., przy założeniu, że w projektowanym przepisie chodzi o odniesienie do pkt 3 w art. 147 § 2 k.p.k.);
- każdy uczestnik rozprawy miałby być uprawniony do utrwalania dźwięku i obrazu za pomocą własnych urządzeń rejestrujących. Publikowanie materiałów utrwalonych w ten sposób miałyby jednak być zakazane (art. 1 pkt 3 lit. b projektu, zmierzający do znowelizowania art. 147 § 2b k.p.k.);

W zakresie Prawa o prokuraturze wnioskodawcy proponują, aby prokurator, który uniemożliwi obecność pełnomocnika strony innej niż oskarżony albo osoby niebędącej stroną postępowania, był wyłączony z mocy prawa ze sprawy, której ta czynność dotyczy (art. 2 projektu, zmierzający do dodania § 5 do art. 137 Prawa o prokuraturze).

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Prawo o prokuraturze **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Marek Jaśkowski

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

Stowarzyszenie Ławników Polskich

01-401 Warszawa, ul. Górczewska 84/86 lok. 9

e-mail: stow.lawnikow.polskich@gmail.com

tel. 691 032 467, 514 603 697

Numer KRS: 0000777068 NIP: 6312684767

SLP ZG 17/2025

Warszawa, dnia 31 marca 2025r.

OPINIA STOWARZYSZENIA ŁAWNIKÓW POLSKICH w sprawie projektu ustawy o prawie świadka do obecności pełnomocnika i rejestracji przesłuchania w prokuraturze.

Stowarzyszenie Ławników Polskich (SLP) z uznaniem przyjmuje projekt ustawy, który jednoznacznie gwarantuje prawo świadka do obecności pełnomocnika podczas przesłuchania oraz wprowadza obowiązek rejestracji przesłuchania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk. Uważamy, że proponowane zmiany przyczynią się do podniesienia standardów ochrony praw obywatelskich oraz zwiększenia transparentności postępowania karnego.

Podkreślamy, że obecne przepisy Kodeksu postępowania karnego pozwalają organom ścigania na arbitralne ograniczanie prawa świadka do korzystania z pomocy prawnej. Praktyka ta może prowadzić do nadużyć, zwiększając ryzyko manipulacji zeznaniami oraz naruszenia zasad rzetelnego procesu. Wprowadzenie jednoznacznej regulacji w tym zakresie, eliminującej możliwość odmowy obecności pełnomocnika, stanowi istotne wzmocnienie praw obywateli.

Ponadto, pozytywnie oceniamy wprowadzenie obowiązku rejestracji przesłuchań w formie nagrania wideo i audio. Taki zapis nie tylko zapewni większą ochronę świadków przed nieuczciwymi praktykami, ale także zwiększy wiarygodność i rzetelność samego postępowania dowodowego. Przeciwdziałanie sytuacjom, w których treść przesłuchania może być później kwestionowana lub dowolnie interpretowana, leży w interesie zarówno obywateli, jak i wymiaru sprawiedliwości. Jednocześnie pragniemy wyrazić pewne wątpliwości dotyczące możliwości samodzielnego nagrywania przesłuchań przez świadków. Obawiamy się, że niekontrolowane rozpowszechnianie takich materiałów mogłoby prowadzić do naruszenia tajemnicy śledztwa i destabilizować przebieg postępowania karnego. Uważamy, że odpowiednie gwarancje rzetelności powinny być zapewnione poprzez oficjalne nagrania prowadzone przez organy ścigania, dostępne dla stron postępowania w sposób zgodny z procedurą.

Podsumowując, Stowarzyszenie Ławników Polskich popiera kierunek proponowanych zmian, dostrzegając w nich istotny krok w stronę poprawy standardów procesowych i ochrony praw obywateli. Jednocześnie podkreślamy, że nasze stanowisko wynika wyłącznie z troski o jakość wymiaru sprawiedliwości i całkowicie uwzględnia apolityczny charakter naszej społecznej działalności.

Apelujemy o szeroką debatę nad projektem oraz jego przyjęcie w formie gwarantującej najwyższe standardy ochrony prawnej dla uczestników postępowania karnego.

Z poważaniem,

Przewodniczący
Stowarzyszenia Ławników Polskich
[Podpis]
Martyna Skibniewska

Opracował:

Adam Złomańczuk - Zastępca Przewodniczącej SLP

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. GZ. 505-III.020.64.9.2025

Data wpływu 07.04.25r.

SĄD NAJWYŻSZY

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, 11 kwietnia 2025 r.

BSA II.021.22.2025

Pan
Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 26 marca 2025 r., SPS-III.020.64.6.2025, mając na uwadze treść art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r. poz. 622), w świetle którego Sąd Najwyższy może opiniować projekty tylko takich ustaw i innych aktów normatywnych, na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy, a także innych projektów ustaw w zakresie, w jakim mają one wpływ na sprawy należące do właściwości Sądu Najwyższego, w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Prawo o prokuraturze*.

Z poważaniem,

dr hab. Małgorzata Manowska
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. *SPS-III.020.64.10.2.025*

Data wpływu *14.04.25r.*

BSA II.021.22.2025

Uwagi w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Prawo o prokuraturze

1. Zakres opinii

Przedmiotem opinii jest poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Prawo o prokuraturze z dnia 21 marca 2025 r., który został przesłany do Sądu Najwyższego z prośbą o opinię w dniu 26 marca 2025 r.

Projekt przewiduje zmiany w zakresie możliwości ustanowienia pełnomocnika przez uczestnika niebędącego stroną postępowania karnego, konsekwencji uniemożliwienia pełnomocnikowi udziału w czynności przez organ procesowy oraz nagrywania czynności procesowych.

2. Uwagi

Nie znajduje przekonującego uzasadnienia wprowadzenie prawa do posiadania pełnomocnika przez każdego świadka, niezależnego od decyzji organu procesowego. W znakomitej większości przypadków taka potrzeba nie występuje. Konieczność umożliwienia udziału pełnomocnikom świadków mogłaby zaś utrudniać przeprowadzanie czynności procesowych. W uzasadnieniu projektu projektodawca powołał się, że w szeregu krajów europejskich takie prawo istnieje, jednak nie dostrzegł, że zwykle dotyczy to świadka będącego osobą podejrzaną (np. francuska instytucja *témoin assisté*). W przypadku tej szczególnej kategorii świadka należałoby zagwarantować prawo do skorzystania z pomocy prawnej podczas przesłuchania z uwagi na możliwe dostarczenie dowodów przeciwko sobie i naruszenie gwarancji procesowych (co jest zresztą wymagane przez dyrektywę UE), jednak ten sam argument nie dotyczy świadka, którego nie przesłuchuje się z uprzedzeniem z art. 183 k.p.k. czy też nie istnieje wobec niego podejrzenie zaangażowania w przestępczą działalność. Zmiana statusu osoby podejrzanego mogłaby mieć miejsce albo poprzez rozszerzenie definicji podejrzanego (co pojawiło się już w projektach ustaw nowelizujących k.p.k.) na wzór niemieckiej procedury karnej, albo przez wyodrębnienie jej jako osobnego od świadka i podejrzanego uczestnika postępowania, któremu przysługiwałoby także prawo do ustanowienia pełnomocnika albo obrońcy (w zależności od przyjęcia określonego statusu takiej osoby) na wzór francuskiej procedury karnej.

Na akceptację nie zasługuje także proponowany w art. 87 § 2 k.p.k. skutek w postaci wyłączenia ze sprawy osoby, która uniemożliwiła obecność pełnomocnika w czynności. Regulacja taka nie ma swojego odpowiednika w k.p.k., naruszenie gwarancji procesowych osób niebędących stronami może być przedmiotem zażalenia wnoszonego na podstawie art. 302 k.p.k., środka odwoławczego od orzeczeń kończących postępowanie czy też prowadzić do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Podobną uwagę można odnieść do projektowanego art. 137 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze. Wprowadzenie procesowego wyłączenia prokuratora w przepisie dotyczącym odpowiedzialności dyscyplinarnej rodzi zresztą wątpliwość, czy przepis ten miałby dotyczyć tylko postępowania karnego (powielając w ten sposób regulację proponowaną w art. 87 § 2 k.p.k.), na co wskazuje posłużenie się zwrotem „pełnomocnika strony innej niż oskarżony” czy też także innych postępowań. Niejasne jest też pojęcie „uniemożliwienia”. Mogłoby to prowadzić np. do wątpliwości, czy wyznaczenie czynności w tym samym terminie co inny organ nie jest

uniemożliwieniem udziału. Projektowany przepis mógłby być wykorzystywany w sposób instrumentalny do wyłączenia osób prowadzących postępowanie i jego opóźniania. Niezrozumiałe jest także dlaczego uniemożliwienie udziału pełnomocnikowi każdego uczestnika postępowania miałyby skutkować konsekwencjami dalej idącymi niż uniemożliwienie wzięcia udziału w czynności obrońcy, a więc naruszenie ważnej gwarancji o wymiarze konstytucyjnym.

Nagrywanie przesłuchań świadków i biegłych jest co do zasady uzasadnione. Przyjmując wszakże takie nagrywanie na wniosek świadka lub biegłego (art. 147 § 2 k.p.k.) należałoby ze względów prakseologicznych wprowadzić zastrzeżenie „chyba, że jest to niemożliwe ze względów technicznych”. W przypadku awarii urządzenia nagrywającego i złożenia stosownego wniosku przeprowadzenie czynności byłoby bowiem niemożliwe, utrudniając tym samym tok postępowania.

Negatywnie należy ocenić propozycję wprowadzenia prawa do utrwalania przebiegu rozprawy przez każdego uczestnika (projektowany art. 147 § 2b k.p.k.). Prowadziłoby to do poważnego ryzyka naruszenia ochrony danych osobowych przetwarzanych podczas rozprawy oraz stygmatyzacji oskarżonego i wtórnej wiktymizacji pokrzywdzonego. Remedium na to nie jest uznanie publikowania nagrań dokonanych na podstawie proponowanego przepisu za zabronione, ponieważ nie przewidziano sankcji za naruszenie takiego zakazu. Projekt nie przewiduje także uchylecia obecnie obowiązującego art. 358 k.p.k., zgodnie z którym, jeżeli nie przemawia przeciw temu wzgląd na prawidłowość postępowania, sąd na wniosek strony wyraża zgodę na utrwalenie przez nią przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. Oznaczałoby to, że po wprowadzeniu proponowanego przepisu istniałyby w k.p.k. dwie sprzeczne regulacje dotyczące nagrywania rozpraw przez strony.

W projektowanym art. 147 § 2d k.p.k. nie wskazano o punkt 3 którego przepisu chodzi (można się domyślać, że chodzi o § 2, jednak nie jest to jednostka bezpośrednio poprzedzająca § 2d, stąd należałoby to doprecyzować).

3. Konkluzja

Podsumowując powyższą analizę należy stwierdzić, że proponowane zmiany nie zostały przekonujące uzasadnione oraz są niespójne zarówno wewnętrznie, jak i w zestawieniu z już obowiązującymi przepisami k.p.k. W związku z tym, opiniowany projekt należy ocenić negatywnie.